

Käsittelijä
Yhteiskunnan muutos

5.8.2026

SYKE/2026/1406

Julkinen

Vastaanottajan nimi (Yritys/virasto)
Maa- ja metsätalousministeriö
Osoite
Postinumero ja postitoimipaikka

Viite: VN/18354/2026

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi EU:n metsäkatoasetuksen velvoitteiden valvon-
nasta ja seuraamuksista sekä siihen liittyviksi laeiksi

Suomen ympäristökeskuksen lausunto

Suomen ympäristökeskus Syke kiittää maa- ja metsätalousministeriötä mahdollisuudesta lausua metsäkatoasetuksen valvontaan ja seuraamuksiin liittyvistä lakiehdotuksista. Aiemmin Syke on tukenut metsäkatoasetuksen tavoitteita ja asetuksen tehokasta toimeenpanoa kansallisella lainsäädännöllä. Pidimme komission vuoden 2025 muutosehdotuksia hyvinä ja katsoimme niiden vastaavan Suomen tarpeita. Tässä lausunnossa keskitymme kansallisiin lakiehdotuksiin, jotka ovat uusia tai muuttuneita suhteessa aikaisemmin lausuttavina olleisiin esitysluonnoksiin. Ministeriö on kiitettävästi seurannut muutoksia ja tiedottanut niistä. Hallituksen esitysluonnos on perusteellisesti pohdittu ja esitetty lainsäädäntö toteuttaa metsäkatoasetuksen tavoitteet.

Viranomaisten roolit ja resurssit

On hyvä, että Ruokavirasto siirtää rekistereissään olevat tiedot EUDR-järjestelmään nautaeläinten osalta. Metsäkeskuksen rooli puutavaraan ja metsänkäyttöilmoituksiin liittyen on myös selkeä. Viranomaisten tuen avulla suomalaisille naudantuottajille ja puunmyyjille koituvat kohtuuttomat hankaluudet vältetään. Tuontiyrityksiä auttaa, jos viranomaiset edistävät metsäkatoriskejä koskevan tiedon jakamista ja kansainvälistä yhteistyötä. Metsäkatoasetus on merkittävä uudistus oikeusjärjestelmässä ja markkinoilla, ja on tärkeää varmistaa viranomaisresurssien riittävyys.

Seuraamussäännökset

Asetus jättää kansallista liikkumavaraa sille, mistä asetuksen vastaisesta teosta seuraa mikäkin sanktio. Kielto, rikkomusmaksu, hallinnollinen seuraamusmaksu (jopa 4 % liikevaihdosta) sekä julkisista hankinnoista ulos sulkeminen kuudeksi kuukaudeksi sopivat esitettyihin tilanteisiin.

Vakavimmat teot kriminalisoidaan, mikä on hyvä. Ympäristörikosdirektiivissä määritetty *vähintään viiden vuoden vankeusrangaistus* metsäkatorikoksesta voi kuulostaa Suomen oikeusjärjestelmässä suurelta. Direktiivin taustalla on tarve varmistaa Euroopassa toimivien yritysten johdon keskittyminen ympäristövastuuseen. Vankeusrangaistus metsäkatorikoksesta voikin olla pidempi

kuin esimerkiksi törkeän petoksen ja törkeän velallisen epärehellisyys rangaistusmaksimit, jotka Suomessa ovat neljä vuotta. Käytännössä törkeät metsäkatorikokset lienevät harvinaisia.

Metsäkatoasetuksen 3 artiklan vastaisten tuotteiden myyminen on kielletty, ja sääntelyn kohteiden oikeusturvan kannalta on keskeistä etukäteen määritellä seuraamus erilaisille toimijoille tilanteissa, joissa artiklan vastaisia hyödykkeitä tai tuotteita on myyty. Metsäkatoasetus on keskeisesti huolellisuuslaki, ja sanktioita voi seurata *huolellisuusvelvollisuuden rikkomisesta*. Huolellisuusvelvollisuuden rikkomista ei ole tapahtunut, jos riskinarviointi on tehty huolellisesti (10 artikla) ja riskinhallinnalla on puututtu havaittuihin riskeihin (11 artikla).

Rikoslain muutosehdotuksen mukaan metsäkatorikoksesta rangaistaan sitä, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta saattaa EU-markkinoille tai vie unionin markkinoilta muun kuin vähäisen määrän asetuksen 3 artiklan vastaisia tuotteita. Keskeisiä ovat siis tahallisuuden aste ja tuotteiden määrä. Törkeänä rikoksena rangaistaan tekoa, jossa hyödykkeiden tai tuotteiden määrä on erittäin korkea, kun teko on myös kokonaisuutena arvioiden törkeä.

Maiden riskiluokittelu vaikuttanee huolellisuusvelvollisuuden kautta sanktioihin ja siihen, ovatko sanktiot metsäkatolain lisäksi rikoslain alaisia. Jos yritys on myynyt asetuksen 3 artiklan kiellon vastaisia hyödykkeitä tai tuotteita, jotka ovat peräisin suuren riskin maasta ja laiminlyönyt laajan riskiarvioinnin, katsottaneen rikkomus lähtökohtaisesti tahalliseksi teoksi tai törkeäksi huolimattomuudeksi, jolloin rikoksen tunnusmerkistö täyttyy. Vastaavassa alhaisen riskin maan tilanteessa laiminlyönti mennee tavanomaisen huolimattomuuden alle, ja metsäkatolain hallinnolliset sanktiot riittävät. Korkean riskin maihin keskittyminen toteuttaa asetuksen tarkoitusta. Se ohjaa yrityksiä riskimaiden välttämiseen ja tuottajamaita suitsimaan metsäkatoa ja metsien tilan heikentämistä.

Toimitusketjussa alempana sijaitsevien toimijoiden ja kauppaa käyvien ”ei lähtökohtaisesti itse tarvitse suorittaa asianmukaista huolellisuutta”, elleivät ole suuryrityksiä. Rikosvastuu ei silti niidenkään osalta edellytä tahallisuutta. Komission maalle määrittämä korkea metsäkatoriski vaikuttanee velvollisuuksiin siten, että näidenkin yritysten voidaan joissakin tilanteissa katsoa olleen rikoslaissa tarkoitettulla tavalla törkeän huolimattomia. Tämä on tärkeä saada kaikkien yritysten tietoon.

Perusoikeuksista *ympäristöperusoikeuden* voisi hallituksen esityksessä mainita jopa aivan ensin, koska se ei ole sivuasia. Metsäkatoasetuksen tarkoitus on metsien suojelu Euroopassa ja globaalisti, mikä vahvistaa oikeutta elämään, terveyteen ja terveelliseen ympäristöön. Metsäkadon pysäyttäminen on globaalisti jopa keskeisin toimenpide ympäristöperusoikeuden aineellisen toteutumisen kannalta. Kansallinen lainsäädäntö toteuttaa tavoitetta sanktioimalla rikkomukset tehokkaasti. Perusteltujen huolenaiheiden esittäminen puolestaan toteuttaa kansalaisten, järjestöjen ja yritysten oikeutta osallistua ympäristöä koskevaan päätöksentekoon eli ympäristöperusoikeuden menettelyllistä elementtiä.

Alkuperäiskansojen oikeudet ovat tärkeä osa metsäkatoasetusta, koska luonnonmetsien hakkaaminen vaikuttaa alkuperäiskansojen elinkeinoihin ja kulttuuriin sekä globaalisti että Euroopassa. Suomessa metsätalous vaikuttaa etenkin saamelaisten poronhoitoon. Luonnonmetsien muuttaminen viljelymetsiksi on metsien tilan heikentämistä, ja näin saatu puu on asetuksen 3 artiklassa kielletty tuote. Saamelaisten perusoikeudet tulevat tämän päälle, eli puunhankinnassa tulee ottaa nekin huomioon. Metsäkatoasetus sitoo huolellisuusvelvollisuuden tuotantomaan lainsäädäntöön, ja kun Suomessa ei ole hakkuisiin tai muuhun maankäyttöön liittyen alkuperäiskansan suostumusvaatimusta (Free, Prior and Informed Consent, FPIC-periaate), metsäkatoasetukseen ei sellaista luo. Hallituksen esitysluonnoksessa kuitenkin luvataan seuraavaa: ”...Metsähallitus harjoittaa metsätaloutta saamelaisten kotiseutualueella niin, että hakkuita ei tehdä ilman paliskunnan suostumusta”. Saamelaisten oikeudet eivät Suomessa todellisuudessa ole näin vahvoja. Metsähallituksen mukaan tärkeimmät poronhoitoalueet ja talvilaidunmetsät pyritään jättämään hakkuiden ulkopuolelle. Metsähallituksen neuvottelupyrkimys ja/tai paliskunnan passiivinen suostumus siis riittää hakkuihin.

Johtopäätökset ja yleisiä kommentteja

Hyvä, että metsäkatoasetusta aletaan noudattaa ja että Suomen kansallinen sääntely valmistuu. Ehdotetut kansalliset sanktiot ovat tehokkaita, oikeasuhtaiset ja varoittavat.

EU:n 2029 parlamenttivaalien jälkeen valittava uusi komissio harkitsee vuonna 2030 metsäkatoasetuksen laajentamista muuhun puustoiseen maahan ja muihin luonnon ekosysteemeihin, kuten ilmaston kannalta keskeisiin kosteikkoihin, joita on Suomessa hyvin paljon. Metsäkatoasetuksen ja muun EU-lainsäädännön tulevasta soveltamisalasta ja sisällöstä riippumatta suomalaisten yritysten pitää ja kannattaa panostaa luontovastuuseen sekä kotimaassa että kansainvälisten toimitusketjujen johtamisessa, ja viranomaisia ja tutkimuslaitoksia tarvitaan tukemaan tätä työtä.

Tutkimusprofessori

Anu Lähteenmäki-Uutela

Yksikön johtajan sijainen

Salla Rantala

Liitteet	Lisää asiakirjan liitteet
Jakelu	Vastaanottajat
Tiedoksi	Kopionsaajat

Asiakirja: SYKE/2026/1406-2 Lausunto: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi EU:n metsäkatoasetuksen velvoitteiden valvonnasta ja seuraamuksista sekä siihen liittyviksi laeiksi

Seuraavat henkilöt (organisaationimen mukaisessa aakkosjärjestyksessä) ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti. / Följande personer (i bokstavsordning efter organisationens namn) har undertecknat detta dokument elektroniskt. / This document has been electronically signed by the following persons (in alphabetical order according to their organization's name):

Anu Lähtenmäki-Uutela, Suomen ympäristökeskus,
oikeudenmukaisuus ja toimijuus
Salla Rantala, Suomen ympäristökeskus, tiedon politiikka

